

**การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ**

**THE PARTICIPATION OF COMMUNITY IN DENGUE HEMORRHAGIC
FEVER PREVENTION AND CONTROL OF THE KHOK MANG NGOI SUB-
DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION KHON SAWAN DISTRICT
CHAIYAPHUM PROVINCE**

อรุณญา ทิพย์ชาติ*

Arunya Thipchart

Received: 2021-10-06

Revised: 2021-12-22

พิทักษ์พงศ์ กางการ**

Accepted: 2021-12-31

Pitakpong Kangakarn

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม***

Natdanai Kaewphonngam

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) ผลกระทบที่เกิดจากโรคไข้เลือดออกและหาแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ 2) แนวทางการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ 3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเฝ้าระวังการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของ 3 หมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย

---

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, เบอร์โทร: 081-7528692, E-mail : chatchai5894@gmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ผู้แทนประชาชนในตำบลโคกมั่งงอย จำนวน 327 คน และกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข 13 หมู่บ้านในตำบลโคกมั่งงอย สนทนากลุ่ม จำนวน 13 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ การเขียนเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลกระทบที่เกิดจากโรคไข้เลือดออกและหาแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผลกระทบเกิดการขาดรายได้ และแรงงานในครัวเรือน ทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา 2) แนวทางการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก พบว่า ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการเฝ้าระวัง ควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก โดยลงพื้นที่กระจายข่าวให้คนในชุมชนเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ลูกน้ำยุงลายให้กำจัดอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการข้อมูล ควรให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประเมินความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลาย ด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรให้ภาครัฐสนับสนุนเพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกัน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ 3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเฝ้าระวังการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีการใช้สมุนไพรพอกตะไคร้หอม หันตากแดดวางไว้บริเวณมุมบ้านที่เป็นมุมอับป้องกันยุง และใช้ลูกมะกรูดคั้นใส่ไว้ในอ่างน้ำ เพื่อป้องกันยุงมาวางไข่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชน บ้านเรือนของตนเอง เพื่อป้องกันยุงลายวางไข่

คำสำคัญ: การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การเฝ้าระวัง, การควบคุมป้องกัน, โรคไข้เลือดออก

ABSTRACT

This research on the participation of community in dengue hemorrhagic fever prevention and control of the Khok Mang Ngoi Sub-district administrative organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province the objective of the research are: 1) The effects of dengue hemorrhagic fever and to find a solution for dengue fever of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province 2) Dengue fever management guidelines of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province. 3) Study on the use of local wisdom in surveillance and prevention of dengue fever of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province. By using a combination of both quantitative and qualitative research methods. The research sample consisted of people aged 15 years and over in 3 villages, village headmen, public health volunteers. member of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization, director of Khok Mang Ngoi health promoting hospital permanent secretary of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization, representatives of 327 people in Khok Mang Ngoi Sub-district and 13 village health volunteers representatives in Khok Mang Ngoi Sub-district were grouped by a simple random sampling. The research tools were questionnaires and group discussions. Collect information by using

questionnaires and group chat data analysis, including percentage, descriptive writing and content analysis.

The results showed that: 1) The effects of dengue fever and finding a solution for dengue fever of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province found that the impact caused the lack of income and labor in the household, causing waste of time in occupation, cost of treatment. 2) Dengue hemorrhagic fever management guidelines. It was found that personnel and surveillance management should campaign to publicize and educate about dengue fever by going to the area to spread the news to people in the community to watch out for dengue fever mosquito larvae to be eliminated continuously. Information management Public Health Volunteers (VHVs) should be asked to assess the risk of mosquito larvae spread. Budget and materials should be supported by the government so that it can be applied to prevent destroy mosquito breeding grounds. 3) Using local wisdom in surveillance and prevention of dengue fever of Khok Mang Ngoi Sub-district Administrative Organization Khon Sawan District Chaiyaphum Province. Citronella herbs are used. Sliced and dried in the sun, placed in the corner of the house, which is a musty corner to prevent mosquitoes and use the kaffir lime to put it in the tub. To prevent mosquitoes from laying eggs. People in the community participate in cleaning the community own house to prevent mosquitoes laying eggs.

Keywords: Using local wisdom, Surveillance, Preventive control, Dengue fever

1. บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกาสถาบันสูงสุดของประเทศสะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน มีกฎหมายหลายฉบับประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐ ในการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548¹ นอกจากนั้นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ การปกครองท้องถิ่น คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของภาครัฐ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา สนองตอบตามความต้องการของประชาชนได้ตรงประเด็น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วน

---

¹ อรรถัย กักผล, คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญสุนทวงศ์การพิมพ์, 2552), หน้า 3.

ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนย่อมเห็นปัญหาได้ชัดเจนที่สุด และคอยสนับสนุนแก้ไขปัญหาของประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองหรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน

โรคไข้เลือดออก เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี (dengue virus) โดยมียุงลายเป็นพาหะนำโรค มักพบในประเทศเขตร้อนและระบาดในช่วงฤดูฝนของทุกปี อาการมีตั้งแต่ไม่รุนแรงไปจนถึงเสียชีวิต หากไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที เชื้อไวรัสเดงกี มี 4 สายพันธุ์ คือ DENV-1, DENV-2, DENV-3 และ DENV-4 มียุงลายเพศเมียเป็นพาหะนำโรค เมื่อยุงลายดูดเลือดจากผู้ป่วยในระยะที่มีไข้ ซึ่งมีเชื้อไวรัสในกระแสเลือด เชื้อจะเข้าไปฝังตัวในกระเพาะยุงและต่อมน้ำลายของยุง โดยมีระยะฟักตัวในยุง ประมาณ 8-12 วัน เมื่อยุงที่มีเชื้อไปกัดคนอื่น เชื้อไวรัสก็จะเข้าสู่กระแสเลือดของผู้ที่โดนกัด ก่อให้เกิดการติดเชื้อและป่วยตามมาหลังจากถูกกัดประมาณ 3-15 วัน สามารถพบได้ทุกเพศทุกวัย การป้องกัน ระวังไม่ให้ยุงกัด²

การพยากรณ์โรคไข้เลือดออกในปี 2563 ใช้วิธีการทางสถิติแบบอนุกรมเวลาด้วย ARIMA model โดยใช้ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยย้อนหลัง 10 ปี (ปี พ.ศ. 2553-2562) ผลการวิเคราะห์คาดว่าในปี 2563 จะมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกประมาณ 140,000 ราย ซึ่งใกล้เคียงกับการระบาดใหญ่ในปี 2558 โดยเชื้อไวรัส DEN-1 และ DEN-2 เป็นชนิดเชื้อเด่นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง DENV-2 เป็นชนิดเชื้อไวรัสเดงกีที่ทำให้เกิดอาการรุนแรง ดังนั้นในปี 2563 จึงอาจจะเป็นอีกปีที่มีการระบาดต่อเนื่องและมีผู้ป่วยอาการรุนแรงและเสียชีวิตสูงเหมือนกับปี 2562 สำหรับกลุ่มเสี่ยงต่อการป่วยโรคไข้เลือดออกยังคงอยู่กลุ่มเด็กวัยเรียน (5-14 ปี) แต่กลุ่มเสี่ยงต่อการเสียชีวิตเป็นวัยผู้ใหญ่ (อายุ 35 ปีขึ้นไป) โดยเฉพาะในผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง สำหรับการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงโรคไข้เลือดออกระดับอำเภอ โดยพิจารณาจากปัจจัยการเป็นพื้นที่ป่วยซ้ำซากและการเกิดโรคในปี 2562 คาดว่ามีจำนวนพื้นที่เสี่ยงสูงต่อการระบาดโรคไข้เลือดออก จำนวน 224 อำเภอ ใน 60 จังหวัด โดยพบว่า อำเภอเสี่ยงสูงส่วนใหญ่เป็นอำเภอเมือง และอำเภอที่เป็นเมืองใหญ่ที่มีความเจริญด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา ศูนย์ราชการ สถานที่ท่องเที่ยว นิคมอุตสาหกรรม³

จากข้อมูลสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ พบว่าปี 2563 มีการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกหนักกว่าปี 2562 เป็น 2 เท่า โดยในช่วงเดียวกันปี 2562 พบผู้ป่วยไข้เลือดออกจำนวน 560 คน ซึ่งในปี 2563 พบผู้ป่วยมากตั้งแต่เดือนเมษายนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีผู้ป่วยไข้เลือดออกสัปดาห์ละกว่า 200 คน ตั้งแต่เดือนมกราคม จนถึงวันที่ 10 มิถุนายน 2563 พบผู้ป่วยไข้เลือดออกแล้วกว่า 978 ราย สูงเป็นอันดับ 1 ในเขตบริการสุขภาพที่ 9 หรือเขตนครชัยรินทร์ เป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากจังหวัดระยอง กระจายอยู่ในทุกอำเภอ อำเภอที่พบผู้ป่วยสูงสุด คืออำเภอเนินสง่า คอนสาร เกษตรสมบูรณ์ จัตุรัส ภูเขียว และอำเภอหนองบัวแดง ตามลำดับ กลุ่มอายุที่พบสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 5-9 ปี รองลงมาคือ 10-14 ปี แต่ยังไม่พบผู้ป่วยเสียชีวิต ซึ่งจากการติดตามพบว่าการแพร่ระบาดมากอย่างต่อเนื่อง และมีการแพร่ระบาดมากขึ้น เป็นการซ้ำเติมการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งในช่วงดังกล่าว เด็ก ลูกหลานอยู่บ้านไม่ได้ไปโรงเรียน ต้องเฝ้าระวังอย่าให้

² สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง, คู่มือวิชาการโรคติดเชื้อเดงกีและโรคไข้เลือดออกเชิงด้านการแพทย์และสาธารณสุข ปี พ.ศ.2558, (สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดส์ดีไซน์: กรมควบคุมโรค, 2558).

³ สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง, รายงานพยากรณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2563. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://nont-pro.go.th/public/news_upload/backend/files_306_1.pdf [30 มิถุนายน 2563].

ยุ่งกัฏ และต้องเร่งกำจัดยุงลาย โดยมีการมอบหมายให้ อสม.ทุกพื้นที่เป็นแกนนำในการกำจัดยุงลาย ออกฉีดพ่นหมอกควันกำจัดยุงลายในทุกพื้นที่ และทุกคนต้องร่วมมือกันกำจัดแหล่งแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลาย ร่วมมือกันกำจัดลูกน้ำยุงลายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไม่ให้มีน้ำขังในภาชนะต่าง ๆ เพื่อตัดวงจรขยายพันธุ์ของยุงลายพาหะนำโรค การป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกคือ กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย และตามชุมชนต้องสะอาด ปราศจากแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ทุกคนต้องเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก ต่อจากการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19⁴

นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563 ตำบลที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน สูงสุด คือ ตำบลช่องสามหมอ อัตราป่วยเท่ากับ 286.38 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ ตำบลห้วยไร่ ตำบลศรีสำราญ ตำบลโนนสะอาด ตำบลหนองขาม ตำบลคอนสวรรค์ ส่วนอัตราการป่วยโรคไข้เลือดออกของ ประชาชนในพื้นที่ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เท่ากับ 0⁵

โรคไข้เลือดออก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวง สาธารณสุข ได้ร่วมมือกันทำงานเกี่ยวกับปัญหาโรคไข้เลือดออกที่เกิดการระบาดทุกปี และองค์การบริหาร ส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้สนองนโยบายของภาครัฐ ร่วมกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนในชุมชนในแง่การ เจ็บป่วย การเสียชีวิตเนื่องจากความรุนแรงของโรค ซึ่งประชาชนทุกคนมีโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะเป็นโรค ไข้เลือดออกด้วยกันทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็ก แม้ว่าทางการแพทย์และสาธารณสุขจะมีองค์ความรู้ เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษา รวมไปถึง เทคโนโลยีและวิธีการในการป้องกันและควบคุมโรค แต่ยังไม่สามารถควบคุมโรคไข้เลือดออกให้สงบลงได้ จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอ คอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ยังมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของ ประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีและอนาคตของชุมชน โดยคนใน ชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ของคนในชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ” ที่เน้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย ในด้านการสร้างความ ตระหนักถึงปัญหาของชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหาโรค ไข้เลือดออกบนพื้นฐานของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ พึ่งพาตนเอง พัฒนาความเข้มแข็งในการควบคุมป้องกันโรค

⁴ วชิระ บถพิบูลย์. สสจ.เตือนไข้เลือดออกระบาดหนัก เร่งกวาดล้างทำลายลูกน้ำ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/161669> [30 มิถุนายน 2563].

⁵ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://kokmungngoi.go.th> [25 กรกฎาคม 2563].

ไข้เลือดออก เพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาระบาดไข้เลือดออกได้อย่างยั่งยืนตามวิถีของชุมชนต่อไป

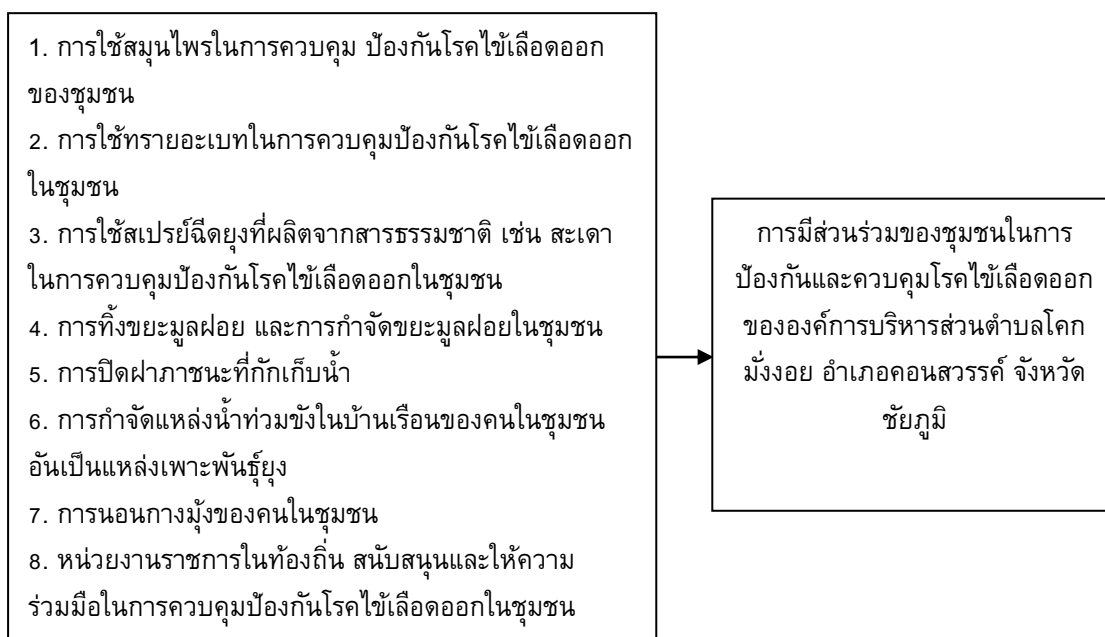
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากโรคไข้เลือดออกและหาแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2.3 เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเฝ้าระวังการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1: กรอบแนวคิดของการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ของ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 2, บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 10, และบ้านโนนประดู่ หมู่ที่ 3, ผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครสาธารณสุข, สมาชิก

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย และผู้แทนประชาชน จำนวน 2,200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ของ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 2, บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 10 และบ้านโนนประดู่ หมู่ที่ 3, ผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครสาธารณสุข, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย และผู้แทนประชาชน จำนวน 327 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคริชซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

4.2 เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกตามรูปแบบการวิจัย ดังนี้

1) **แบบสอบถาม (Questionnaire)** โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม และส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม โดยมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบริบทพื้นฐานของชุมชน เพื่อนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2) **แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)** กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตัวแทนหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน ในเขตตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 13 คน เพื่อให้ทราบถึง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของตนเองในแต่ละหมู่บ้านของตำบลโคกมั่งงอย ตามความเชื่อ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ขอความอนุเคราะห์ ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนบ้านโคกมั่งงอย ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย เพื่อขอความร่วมมือไปยังชุมชนบ้านโคกมั่งงอย ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3) ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) การศึกษาเอกสารข้อมูลทั่วไป ประวัติศาสตร์ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และข้อมูลปัญหาสุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข ตัวแทนหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน ในเขตตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 13 คน

4.4 **การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้** ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ร้อยละ

(Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการรวบรวม เรียบเรียง แยกแยะ และตีความหมาย ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า เช่น การออกแบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกต

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลกระทบที่เกิดจากโรคไข้เลือดออกและหาแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาผลกระทบและแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม ระดับมาก ร้อยละ 76.5 และระดับน้อย ร้อยละ 23.5 พบว่า ขาดรายได้และแรงงานในครัวเรือน เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา แนวทางแก้ไข คือ ทุก ๆ คนในชุมชนต้องช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชนและบ้านเรือนทั้งภายในบ้านและนอกบ้านของตนเองไม่ให้สกปรก มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 รองลงมาคือ ทำให้เสียสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความรู้สึกแย่กว่าจะพ้นตัวทำงานประกอบอาชีพหาเงินได้ ต้องใช้เวลา ทำให้เสียโอกาสในการทำงาน มีแนวทางแก้ไข คือ ผู้นำชุมชน อสม.ลงพื้นที่ในความรับผิดชอบสำรวจตรวจลูกน้ำยุงลายทุกหลังคาเรือน ให้คำแนะนำ ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณบ้านของตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ กำจัดลูกน้ำยุงลายทั้งพื้นที่ที่เห็น จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5

5.2 แนวทางในการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านบุคลากร พบว่า ผู้นำชุมชน อสม.อบต. คนในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย องค์กรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกแก่คนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาคือ อสม. และชาวบ้านร่วมกันทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย เติมนรณรงค์ ป้ายโฆษณา และแผ่นพับโรคไข้เลือดออก จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0

2) ด้านการจัดการข้อมูล พบว่า อสม.ที่ได้รับมอบหมายงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย สำรวจจดข้อมูลครัวเรือนแต่ละหลังคาเรือนในชุมชน เพื่อประเมินความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลายที่เป็นสาเหตุของโรคไข้เลือดออกในความรับผิดชอบของตนเอง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมา คือ อสม.เข้าเป็นไลน์กลุ่มและใช้แอปพลิเคชันแบบสำรวจลูกน้ำยุงลายแจ้งข่าวหน่วยงานภาครัฐ้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย เพื่อให้จัดฐานข้อมูลสำรวจอย่างต่อเนื่อง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2

3) ด้านงบประมาณ พบว่าได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

โคกม้งออย ภาคเอกชนและชาวบ้านช่วยกันบริจาคให้เพิ่มเติมในส่วนที่ขาด จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5

4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย สนับสนุนงบประมาณให้ และคนในชุมชนมีวัสดุอุปกรณ์อยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ได้ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย และคนในชุมชนช่วยกันจัดหา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8

5) ด้านการบริหารจัดการเฝ้าระวัง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกม้งออย อสม. อบต. ผู้นำชุมชน รณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก โดยลงพื้นที่ กระจายข่าวและประกาศเสียงตามสายให้คนในชุมชนเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่มีลูกน้ำยุงลายระบาดในชุมชน ให้กำจัดทิ้งได้ทันเวลาที่ จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย จัดทีมเฝ้าระวังทำงานร่วมกับ อสม.สำรวจจลรายงานส่งต่อหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้เสนอแนะ ประเด็น แนวทางแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกในชุมชน ดังปรากฏผลตามบทสนทนาดังนี้

“...มีการอบรมให้ความรู้ กับ อสม.และ อสม.จะเป็นกำลังหลักในการลงพื้นที่สำรวจตรวจสอบ ลูกน้ำยุงลายแบบใกล้ชิดในความรับผิดชอบของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละหลังคาเรือนในความรับผิดชอบ 1 คนต่อ 10 หลังคาเรือน...”⁶

“...ทำความสะอาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนหมู่บ้าน และบ้านของตัวเองไม่ให้สกปรกรกรุงรัง...”⁷

“... มีการประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกม้งออย อสม. ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนที่เป็นจิตอาสาดูแลป้องกันควบคุมกำจัดลูกน้ำยุงลาย...”⁸

5.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเฝ้าระวังควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเฝ้าระวังควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกม้งออย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การใช้สมุนไพรพวกตะไคร้หอม หั่นตากแดดวางไว้บริเวณมุมบ้านที่เป็นมุมอับป้องกันยุง และใช้ลูกมะกรูดคั้นใส่ไว้ในอ่างน้ำ เพื่อป้องกันยุงมาวางไข่ เป็นสมุนไพรที่หาง่ายในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมทำความสะอาดร่องน้ำหน้าบ้านตนเองและในชุมชน ไม่ให้ยุงวางไข่ จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคือ ควรทำความสะอาดปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณ

⁶ สัมภาษณ์ นายสุคม มุลกะศก, ผู้ใหญ่บ้านหนองเม็ก หมู่ที่ 9 ตำบลโคกม้งออย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

⁷ สัมภาษณ์ นางประเกียรติ คำหวาน, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านโคกม้งออย หมู่ที่ 2 ตำบลโคกม้งออย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

⁸ สัมภาษณ์ นางปิยาภรณ์ สะหาย, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านสระแก้ว หมู่ที่ 8 ตำบลโคกม้งออย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

บ้านของตนเองให้สะอาดปราศจากลูกน้ำยุงลาย หมั่นทำความสะอาดอ่างอาบน้ำ เปลี่ยนน้ำทุก ๆ 7 วัน และช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชน ตามที่มีการประกาศประชาสัมพันธ์ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้เสนอแนะ ประเด็น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเฝ้าระวังควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน ดังปรากฏผลตามบทสนทนาดังนี้

“...จะมีการใช้มะกรูดมาคั้นให้ผิวมันแล้วใส่ไว้ในอ่างอาบน้ำ 2-3 วันถึงเปลี่ยน...”⁹

“...เปิดน้ำหยดในอ่างให้น้ำกระเพื่อมไม่ให้ยุงวางไข่และลูกน้ำขึ้นมาหายใจ...”¹⁰

“...ปลูกตะไคร้หอมรอบ ๆ บ้าน และใช้ตะไคร้หอมหั่นตากแดดนำไปใส่ภาชนะวางไว้ตามจุดต่าง ๆ เพื่อไล่ยุง...”¹¹

“...ทำความสะอาดรอบ ๆ บ้านของตนเองไม่ให้มีขยะสิ่งสกปรกรกรุงรังอยู่เสมอทุก ๆ วัน...”¹²

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ผลกระทบและแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า เกิดการขาดรายได้และแรงงานในครัวเรือน ทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ทำให้เสียสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนวทางแก้ไข คือ ทุก ๆ คนในชุมชนต้องช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชนและบ้านเรือนทั้งภายในบ้านและนอกบ้านของตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ กำจัดลูกน้ำยุงลายทั้งในที่ที่เห็น ผู้นำชุมชน และ อสม.ควรลงพื้นที่สำรวจตรวจลูกน้ำยุงลายทุกหลังคาเรือน โดยให้คำแนะนำและความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก

6.2 แนวทางในการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการเฝ้าระวังควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก โดยลงพื้นที่กระจายข่าวให้คนในชุมชนเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่มีลูกน้ำยุงลายระบาดในชุมชน ให้กำจัดทั้งได้ทันทีที่เห็น อย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการข้อมูลควรให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประเมินความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลาย ด้านงบประมาณ

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ สัมภาษณ์ นางประเกียรติ คำหวาน, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 2 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ.

¹¹ สัมภาษณ์ นางทัศนีย์ เจริญเหล่า, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านหนองโน หมู่ที่ 4 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

¹² สัมภาษณ์ นางอุทัยพร สนิทไทย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านหนองแดงน้อย หมู่ที่ 13 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอ คอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

และด้านวัสดุอุปกรณ์ ภาครัฐควรให้การสนับสนุน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกัน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้

6.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเฝ้าระวังการควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า มีการใช้สมุนไพรพวกตะไคร้หอม หั่นตากแดดวางไว้บริเวณมุมบ้านที่เป็นมุมอับป้องกันยุง และใช้ลูกมะกรูดคั้นใส่ไว้ในอ่างน้ำ มีส่วนร่วมช่วยกันของคนในชุมชน ทำความสะอาดภายในชุมชน บ้านเรือนของตนเอง เพื่อป้องกันยุงลายวางไข่ และให้ความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ความร่วมมือของคนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย (อบต.) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนร่วมมือกันทำงานในการเฝ้าระวังและป้องกันยุงลายสาเหตุของโรคไข้เลือดออก

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

7.1 ผลกระทบและแนวทางแก้ไขโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า เกิดการขาดรายได้และแรงงานในครัวเรือน ทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ทำให้เสียสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนวทางแก้ไข คือ ทุก ๆ คนในชุมชนต้องช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชนและบ้านเรือนทั้งภายในบ้าน และนอกบ้านของตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ กำจัดลูกน้ำยุงลายทิ้งทันทีที่เห็น ผู้นำชุมชน และ อสม. ควรลงพื้นที่สำรวจตรวจลูกน้ำยุงลายทุกหลังคาเรือน โดยให้คำแนะนำและความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการให้ความรู้และเอาใจใส่ของผู้นำชุมชน และ อสม. ในเรื่องโรคไข้เลือดออก และมีการสำรวจลูกน้ำยุงลายทุกครัวเรือน และทุกคนในชุมชนต้องช่วยกันทำความสะอาดชุมชน และบ้านเรือนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นผลดีต่อตนเอง และคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ เอกปกรณ นามคุณ¹³ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้กระบวนการเทียบรอยในชุมชนมะขามโนนสง่า ตำบลการแก่น อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย 1) การวางแผนและรับรองแผนโดยประชาคมหมู่บ้าน 2) การกำหนดกติกาชุมชน 3) การกำจัดลูกน้ำยุงลายโดยเจ้าของหลังคาเรือน 4) การตรวจประเมินลูกน้ำยุงลายโดยคณะกรรมการชุมชน และ 5) การติดตามโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผลการเทียบรอยระหว่างชุมชน พบว่า ชุมชนมะขามโนนสง่าสามารถเทียบรอยการดำเนินงานได้เท่าเทียมกับชุมชนคำกั้ง ซึ่งเป็นชุมชนเปรียบเทียบได้ สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation) หมายถึง กระบวนการที่สำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากประชาชน รวมถึง

¹³ เอกปกรณ นามคุณ, “การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้กระบวนการเทียบรอยในชุมชนมะขามโนนสง่า ตำบลการแก่น อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2559.

ประชาชนมีความสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ร่วมกันพัฒนา เสริมสร้างฉันทามติ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และสอดคล้องกับ อรรถัย กักผล¹⁴ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดกว้างให้ประชาชน เข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ

7.2 แนวทางในการบริหารจัดการโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการเฝ้าระวัง ควบคุมโรค ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก โดยลงพื้นที่กระจายข่าวให้คนในชุมชน เฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่มีลูกน้ำยุงลายระบาดในชุมชน ให้กำจัดทิ้งได้ทันที่อย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการข้อมูล ควรให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประเมินความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลาย ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ภาครัฐควรให้การสนับสนุน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกัน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย ในทุก ๆ ด้าน และมี อสม. คอยสำรวจ ตรวจสอบประเมินความเสี่ยงในการระบาดของลูกน้ำยุงลาย โดยการแจ้งข่าวสารทางไลน์กลุ่ม จึงสามารถป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ทันที่อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เสกสรรค์ สองจันทร์¹⁵ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษาที่ตำบลสุขเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.68$, S.D.=0.569) การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.05$, S.D.=0.609) การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.765$, $p\text{-value}<0.001$) ส่วนตัวแปรที่สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรด้านเวลา ($p\text{-value}<0.001$) และการสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์ ($p\text{-value}<0.034$) ซึ่งทั้ง 2 ด้านสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ร้อยละ 63.40 และสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter M. Blau และ W. Richard Scott¹⁶ ในแนวคิดทฤษฎีองค์การโครงสร้างสมัยใหม่ (Modern Structural Organizational Theory) ใน Formal Organization: A Comparative Approach ในหัวข้อ The Concept of Formal Organization กล่าวว่า ในทุกองค์การประกอบด้วยองค์การที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยที่องค์การไม่เป็นทางการจะสนับสนุนองค์การที่เป็นทางการ ในการสร้างปทัสถาน (norm) ในการปฏิบัติงานซึ่งไม่ได้กำหนดไว้อยู่ในกฎและระเบียบ และเป็นโครงสร้างทางสังคม (social organization) ซึ่งประกอบด้วย

¹⁴ อรรถัย กักผล, คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น, หน้า 3.

¹⁵ เสกสรรค์ สองจันทร์, “การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษาที่ตำบลสุขเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี”, วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 16 ฉบับที่ 6 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2554): 730-731.

¹⁶ Peter M. Blau and W. Richard Scott, “Formal Organization A Comparative Approach”, **Social forces**, Vol 41 No.1: 84-85.

ความสัมพันธ์ทางสังคม (social relation) และความเชื่อและความสนใจร่วมกัน (shared belief and orientation) ในการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันในองค์กร แนวคิดนี้ในผู้บริหารองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องเข้าใจลักษณะขององค์การที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการบรรลุเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

7.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเฝ้าระวังการควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า มีการใช้สมุนไพรพอกตะไคร้หอมหันตากแดดวางไว้บริเวณมุมบ้านที่เป็นมุมอับป้องกันยุง และใช้ลูกมะกรูดคลึงใส่ไว้ในอ่างน้ำ มีส่วนร่วมช่วยกันของคนในชุมชน ทำความสะอาดภายในชุมชน บ้านเรือนของตนเอง เพื่อป้องกันยุงลายวางไข่ และให้ความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ความร่วมมือของคนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย (อบต.) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนร่วมมือกันทำงานในการเฝ้าระวังและป้องกันยุงลายสาเหตุของโรคไข้เลือดออก ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกได้โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนร่วมมือกันทำงาน สอดคล้องกับ ฤทัย สมบัติสวัสดิ์¹⁷ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชนภาคอีสาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาดน่าอยู่ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ยังปลูกพืชสมุนไพรต้นตะไคร้หอมไล่ยุงและทำน้ำมันตะไคร้หอมหยดใส่เสื้อผ้าและถักน้ำให้ยุงลายเหม็นกลิ่นและบินหนีไป นอกจากนี้ยังใช้กระบอกพ่นน้ำไล่ยุงให้ยุงเปียกบินไม่ได้และหนีไป ใส่ผลมะกรูดลงในภาชนะเก็บน้ำในห้องสุขา และอ่างล้างเท้าเพื่อป้องกันยุงลายวางไข่ ใส่ปลากินลูกน้ำเพื่อป้องกันการขยายตัวของยุงลาย ปิดฝาภาชนะด้วยตาข่ายไนลอนแล้วปิดทับด้วยฝาสังกะสีแล้วทำก๊อกน้ำปิดเปิดด้านล่าง หรือปิดฝาภาชนะทิ้งไว้นานเกิน 2 เดือน กำจัดขยะให้ถูกวิธี ปัญหาทั่วไปที่พบยังพบอย่างต่อเนื่อง คือ ที่วัดไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากไม่อยากฆ่าสัตว์ ผลมะกรูดที่ใส่ไว้ก็ไม่ได้มีการดูแลเท่าที่ควรปล่อยให้เน่าเปื่อย ห้องน้ำสภปรกมีกลิ่นเหม็นจึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อม ที่ไม่สะอาดบางแห่งสภปรกมากเป็นแหล่งขยายพันธุ์ยุงมากหรือแม้กระทั่งผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกนี้กว่าตัวเองหายป่วยแล้วจึงไม่ระมัดระวังตัวในการป้องกันยุงลายกัด การปิดฝาโถ่งน้ำยังพบว่าปิดไม่สนิทเช่นกัน จึงไม่สามารถกำจัดยุงลายได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นโอกาสที่จะถูกยุงลายกัดได้ นอกจากนี้ยังต้องใช้วิธีการที่ได้รับความรู้ความเข้าใจจากเครือข่ายชุมชน ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนในการร่วมมือกันในการเฝ้าระวังและป้องกันยุงลาย และการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การใช้น้ำมันจากต้นตะไคร้หอมหยดในน้ำหรือบริเวณบ้านและปลูกต้นไม้ไล่ยุง ผสมผสานกับเทคโนโลยีร่วมสมัยเพื่อให้ทันต่อความเจริญอย่างรวดเร็วของสังคมที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้งและให้เข้ากับยุคสมัยของบริบทพื้นที่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีค่าควรหวงแหน และยังสอดคล้องกับ พาร์สัน¹⁸ ที่กล่าวถึง

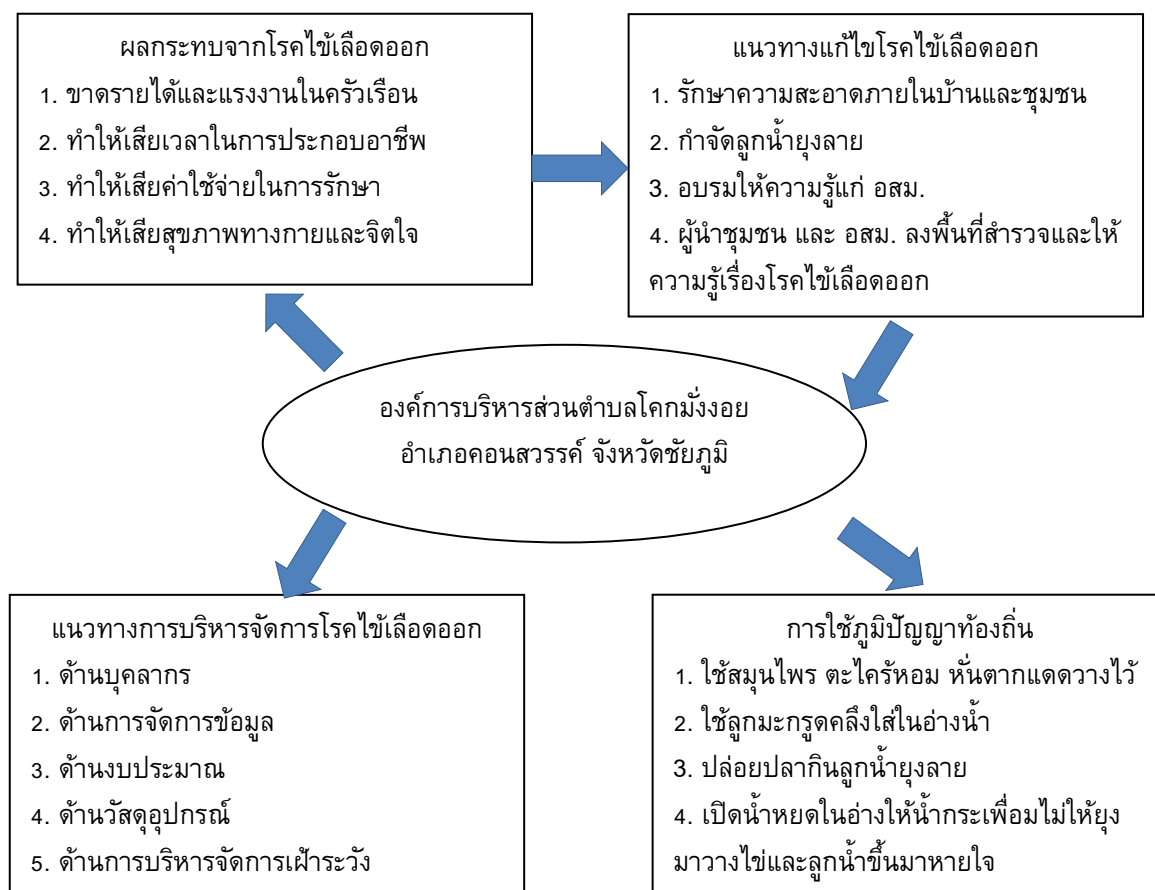
¹⁷ ฤทัย สมบัติสวัสดิ์, "การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชนภาคอีสาน", มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2560): 117-131.

¹⁸ Parsons, Economy and Society : A Study in the Integration of Economic and Social Theory. London: Routledge & Kegan Paul, 1984: 19.

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functional Theory) ว่าหน่วยของการกระทำในลักษณะที่บุคคลมีทางเลือกหลายทางในการเข้าหาเป้าหมาย (Voluntaristic Action) ในสังคมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่าง ๆ โครงสร้างทางสังคมคือแบบแผนที่อยู่ได้นานโดยประชาชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างจะได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกิจกรรมทฤษฎีนี้ จะเน้นการทำความเข้าใจกับการคงอยู่และการสืบเนื่องของโครงสร้างและเสถียรภาพทางสังคม

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2: องค์ความรู้ใหม่

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย และ อสม. เพิ่มความถี่ในการดำเนินกิจกรรมทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนให้มีความตระหนักแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อสม. อบต. ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน ควรจะให้ความร่วมมือในการทำความสะอาด พัฒนาปรับปรุงหมู่บ้านให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เพราะร่องระบายน้ำในหมู่บ้านจะมียุงมาวางไข่ จึงต้องคอยหมั่นทำความสะอาดทั้งหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

3) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อสม. อบต. ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกมั่งงอย และคนในชุมชน มีการจัดประชุมให้ความรู้ถึงพื้นที่สม่ำเสมอในแต่ละครั้งที่มีการเรียนการสอนของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่บ้านโคกมั่งงอยทั้ง 3 หมู่บ้าน ให้ทุกคนตระหนัก ทำความสะอาดและกำจัดลูกน้ำยุงลายเพื่อให้คนในชุมชนปลอดภัยจากโรคไข้เลือดออก

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ผู้ที่สนใจควรขยายพื้นที่ในการศึกษาความรู้และทักษะในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก หรือมีความเสี่ยงในการระบาดของโรคไข้เลือดออกสูง เป็นต้น

2) การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในชุมชนในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก

3) การสร้างปัจจัยในพื้นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

4) ควรขยายเวลาในการทำวิจัยลงพื้นที่ให้ครอบคลุมทั้งตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

ฤทัย สมบัติสวัสดิ์, “การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน

ภาคอีสาน”, *มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2560): 117-131.

วชิระ บถพิบูลย์. สสจ.เตือนไข้เลือดออกระบาดหนัก เร่งกวาดล้างทำลายลูกน้ำ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://siamrath.co.th/n/161669> [30 มิถุนายน 2563].

สัมภาษณ์ ทศนีย์ เฉลิมเหล่า, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านหนองโน หมู่ที่ 4 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์

จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

สัมภาษณ์ ประเกียรติ คำหวาน, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ 2 ตำบลโคกมั่งงอย

อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

สัมภาษณ์ ปิยาภรณ์ สะหาย, อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านสระแก้ว หมู่ที่ 8 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์

จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2564)

สัมภาษณ์ สุคม มุลกะศก, ผู้ใหญ่บ้านหนองเม็ก หมู่ที่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

สัมภาษณ์ อุทัยพร สนิทไทย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านหนองแดงน้อย หมู่ที่ 13 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, 24 กุมภาพันธ์ 2564.

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง. คู่มือวิชาการโรคติดต่อเขตร้อนและโรคไข้เลือดออกแดงก็ดำเนินการแพทย์และสาธารณสุข ปี พ.ศ.2558. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์: กรมควบคุมโรค, 2558.

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง. รายงานพยากรณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2563. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://nont-pro.go.th/public/news_upload/backend/files_306_1.pdf [30 มิถุนายน 2563].

เสกสรรค์ สองจันทร์, “การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษาที่ตำบลสมเ้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี”, **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น**, ปีที่ 16 ฉบับที่ 6 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2554): 730-731.

เอกปกรณ นามคุณ. “การพัฒนาแบบการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้กระบวนการเทียบรอยในชุมชนมะชมโนนสง่า ตำบลการแอ่น อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”.

ปริญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://kokmungngoi.go.th> [25 กรกฎาคม 2563].

อรทัย กักผล. คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์, 2552.

Parsons. *Economy and Society : A Study in the Integration of Economic and Social Theory*.

London: Routledge & Kegan Paul, 1984.

Peter M. Blau and W. Richard Scott, “Formal Organization A Comparative Approach”, **Social forces**, Vol 41 No.1: 84-85.